

E-poslovanje v izobraževanju

dr. Nada Trunk Širca, Visoka šola za management

dr. Andrej Koren, Šola za ravnatelje

Okrogla miza o e-poslovanju v šolskem sistemu skuša odkriti dileme, prednosti in slabosti, ki jih v šole prinaša e-poslovanje v najširšem pomenu besede. Na primer, uveljavljanje škts-a in e-redovalnice lahko pomeni racionalizacijo šolskega sistema in večjo transparentnost ter urejenost delovanja šole. Hkrati pa se zastavlja vprašanje nadzora; šole izgubljajo pedagoško in izobraževalno naravo, učitelj in učenci so »kodirani«, ravnatelj in šolski sistem – ministrstvo – pa imata dober, hiter in učinkovit nadzor na udeleženci (bodisi šolami ali posamezniki). Zaradi zahteve po učinkovitosti, ekonomičnosti in poenostavljenosti se že čuti proces razosebljanja in kvantifikacije, ki sta značilnosti t. i. revizijske kulture (angl. *audit culture*).

S pripravljenimi prispevki so na okrogli mizi sodelovali dr. Anita Trnavčević, mag. Viktorija Sulčič, dr. Nada Trunk Širca, dr. Andrej Koren in Robert Gajšek. Zbralo se je okoli dvajset udeležencev iz raznih organizacij, predvsem s področja izobraževanja – iz osnovnih, srednjih in višjih šol, iz javnih zavodov s področja izobraževanja ter visokega šolstva.

Iz prispevkov in razprave vidimo, da se v osnovnem in srednjem šolstvu e-poslovanje in uporaba računalniška tehnologija uveljavljata predvsem za evidence in obveščanje staršev. Tako je ravnatelj Osnovne šole Hruševca, Robert Gajšek, predstavil anketo, ki jo je o elektronski redovalnici izvedla šola med učitelji, starši in učenci; njegov prispevek je objavljen v tem zborniku. Ravnatelj srednje in višje šole Dušan Kaplan pa je opisal izkušnje z elektronsko redovalnico na njihovi šoli.

Zanimivo, da je že v tej začetni fazi uporabe e-poslovanja očitno, da uporaba novih tehnologij vpliva na vso organizacijo dela z učenci, dijaki, s starši in z drugimi uporabniki. Šole se spopadajo s problematiko varovanja podatkov, poenotenja dela učiteljev v učilnicah, ocenjevanja in oblik sodelovanja s starši. Nujnost standardizacije postopkov pred računalniško obdelavo zahteva uvajanje novosti in povezovanje dela učiteljev, s čimer spreminja tudi delo na področjih, ki ne neposredno zadevajo e-poslovanja.

Razen na sprejemanje novosti in nekakšno vznemirjenje, ki spremlja spremembe, so udeleženci razprave opozorili tudi na nevarnost pretiranega poenostavljanja. Na primer: šole so zadovoljne, ker z elektronskimi redovalnicami za polovico zmanjšajo obiske staršev na šoli. Takšno zadovoljstvo kaže, da se ne zavedajo širših razsežnosti sodelovanja s starši, ki ga ni mogoče omejiti zgolj na informiranje o učenčevem uspehu. E-poslovanje hkrati s priložnostjo, da se ob poenostavitvi obveščanja o ocenah bolj posvetimo drugim oblikam sodelovanja, prinaša tudi nevarnost, da se zadovoljimo s tem »napredkom«.

Mag. Viktorija Sulčič je predstavila uporabo novih tehnologij v konkretnem študiju na daljavo – tudi njen prispevek je objavljen v tem zborniku. Razprava je razkrila, da je študij na daljavo lahko ena od možnosti za omilitev pomanjkljivosti, značilnih za mnoge višje in visokošolske institucije, v katerih ostaja študent »anonimen«, ker delo poteka v obliki predavanj in pisnih preverjanj velikih skupin študentov, študent in profesor pa se individualno ne srečata.

Dr. Anita Trnavčević je opozorila na problem e-poslovanja in e-redovalnic z vidika nadzora. Znotraj organizacije je razpravljala o Foucaultovem panoptikumu in informacijskem sistemu kot obliki nadzora, pri čemer tak nadzor ne zadeva le udeležencev organizacije (zaposlenih), ampak (natančneje pri e-redovalnicah) tudi zunanje udeležence, starše.

Ta primer in drugi kažejo na pomen raziskav, usposabljanja ravnateljev in informiranja drugih strokovnih delavcev o uvajanju elektronskega poslovanja na šolah. Prav zaradi privlačnosti sodobne tehnologije se šole podajajo na e-področje, zato jih je treba ozavestiti o vseh vplivih, ki jih prinaša, in o vseh vrstah in delih organiziranosti, ki jih lahko spreminja.

Dr. Nada Trunk Širca je spregovorila predvsem o uvajanju informacijskega sistema in e-poslovanja v visokošolskem zavodu kot podpornega mehanizma za spremljanje in zagotavljanje kakovosti. Še vedno se zastavlja vprašanje urejanja procesov in zajemanja podatkov, njihove obdelave in uporabe. Številni avtorji opozarjajo na paradoks informacijske družbe, v kateri je poudarjena racionalnost vsega, kar delamo in ustvarjamo. Ugotovljajo namreč, da lahko več informacij pomeni manj razumevanja in spodkopava zaupanje, družba oziroma organizacija pa je čedalje manj »racionalno« obvladljiva – če je organizacijo sploh mogoče obvladovati na racionalen način.

Dr. Andrej Koren je razpravljal o transparentnosti, pri kateri bi bilo

vse vidno in merljivo. Skeptičen je do tistih »strokovnjakov« v šolstvu, ki gledajo na kazalnike in standarde kot na (edino) merilo kakovosti. Vprašanje transparentnosti povezuje z »odgovornostjo« in »zaupanjem« ter opozori na paradoks: odgovornost po eni strani pomeni, da ljudje vedo, kako zaupati drug drugemu (zaupanje postane vidno), hkrati pa želja, da bi naredili to zaupanje vidno, pomeni, da zaupanja ni.

203

V celoti lahko rečemo, da je okrogla miza pokazala, da e-poslovanje v našem šolskem sistemu na različnih stopnjah izobraževanja že postaja resničnost, ki zahteva tudi strokovno uvajanje in proučevanje. Opozorila je na prednosti in nevarnosti, ki se jih morajo v šolah zavedati, ter na potrebo po usposabljanju udeležencev, in to ne zgolj v zvezi z e-poslovanjem, ampak tudi za uvajanje sprememb, ki lahko vplivajo na celotno delo na šolah.

Udeleženci okrogle mize so posebej opozorili, da se moramo ob prednostih zavedati tudi nevarnosti nadzora nad strokovnjaki, in sicer ne samo glede varstva podatkov. Nadzor se lahko pojavlja tudi ob uvajanju kazalnikov kakovosti (za »samoregulacijo«), ki lahko učinkujejo kot trojanski konj, saj kazalnike, merila in standarde za delovanje največkrat določajo tisti, ki upravljajo sisteme in organizacije, in ne strokovnjaki praktiki. To pomeni, da imajo takšni standardi poleg transparentnosti še funkcijo nadzora.